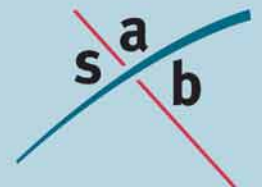

Activiteitenplan

Rozenstraat, Raalte

Gemeente Raalte

Datum: 19 augustus 2011
Projectnummer: 100967

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
1.2	Planomschrijving	4
1.3	Wettelijk kader	6
2	Quick scan flora en fauna	8
2.1	Onderzoeksmethode	8
2.2	Gebiedsbescherming	8
2.3	Soortenbescherming	9
2.4	Conclusie	14
3	Nader veldonderzoek flora en fauna	17
3.1	Methode	17
3.2	Resultaat	17
3.3	Conclusie	19
4	Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag	20
4.1	Inleiding	20
4.2	Algemene voorwaarden	20
4.3	Mitigerende maatregelen Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Huismus en Gierzwaluw	23
4.4	Ontheffingsaanvraag Steenmarter	26
5	Voortoets/ Oriënterende habitattoets	27

Bijlage 1: Literatuurlijst

Bijlage 2: Schematisch overzicht maatregelen

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden, dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregeling. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing noodzakelijk is. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken. De flora- en faunarapportage is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

1. **Inleiding.** Beschrijving van beoogde plannen, ligging van plangebied, de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie en het wettelijke kader.
2. **Quick scan flora en fauna.** Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning, uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
3. **Nader veldonderzoek flora en fauna.** Beschrijving van het nader onderzoek, indien dit uitgevoerd is. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
4. **Mitigerende maatregelen.** Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied vermindert. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
5. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets.** Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

De onderzoeken in deze flora en faunarapportage zijn uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving (zie para-

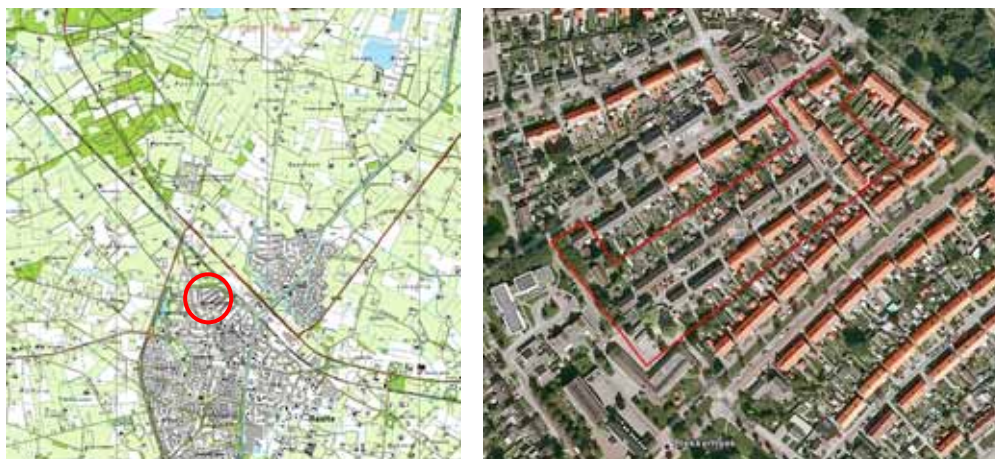
graaf 1.3). Bovendien zijn alle onderzoeken uitgevoerd volgens de door Gegevens autoriteit Natuur meest recent uitgegeven protocollen.

Gegevens flora en fauna

SAB streeft ernaar alle waarnemingen aan (bijzondere) soorten die verzameld worden tijdens flora- en faunaonderzoeken door te geven aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De invoer van gegevens in de NDFF leidt tot een beter overzicht van het voorkomen van (beschermde) soorten en daarmee tot een betere bescherming van deze soorten.

1.2 Planomschrijving

In Raalte (gemeente Raalte, provincie Overijssel) is aan de Rozenstraat de nieuwbouw van een aantal woningen en appartementen beoogd. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurwetgeving. Voorliggend flora en faunaonderzoek is opgesteld door SAB en geeft een eerste inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze plek.

Afbeelding 1: Globale ligging plangebied (luchtfoto: Google Earth, bewerking SAB).

De locatie aan de Rozenstraat ligt in de bebouwde kom van de kern Raalte. Raalte ligt ten westen van de Sallandse Heuvelrug, ten zuidoosten van Zwolle en ten noordwesten van Deventer. De directe omgeving van Raalte wordt gekenmerkt door open agrarisch gebied en in het noorden en oosten liggen enkele bosgebieden. Het plangebied ligt in het noordwesten van de bebouwde kom, in de wijk Blekkerhoek. De directe omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door bebouwing, aangezien het plangebied middenin een woonwijk ligt. Hierdoor is geen directe verbinding aanwezig met het buitengebied. Het plangebied is gelegen aan weerszijden van de Rozenstraat. Het plangebied grenst in het noorden aan naastgelegen percelen aan de Tulpenstraat, in het zuiden aan percelen aan de Monumentstraat, in het noordoosten aan percelen aan de Ceintuurbaan en in het zuidwesten aan een schoolplein.

Plangebied

In de huidige situatie bestaat het plangebied uit alle woningen, inclusief tuinen en schuurtjes aan de Rozenstraat en een drietal woningen aan de Tulpenstraat. Het gehele plangebied vertoont een intensief gebruikt karakter. In afbeelding 2 is een globale indicatie gegeven van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Afbeelding 2: Impressie van het plangebied (Foto's: SAB, 2011).

Beoogde ontwikkelingen

Men is voornemens om de bestaande woningen aan de Rozenstraat en drie woningen aan de Tulpenstraat te slopen en hiervoor in de plaats nieuwe woningen en appartementen terug te bouwen. De ligging van de Rozenstraat zal iets veranderd worden ten opzichte van de huidige situatie. In het kader van de plannen worden enkele bomen, behorende bij het openbaar groen, gekapt. In onderstaande afbeelding is een globale indruk gegeven van de toekomstige woningen.

Voor- en zijgevel starterappartementen Rozenstraat

bron: Sacon B.V.

Voor- en zijgevel seniorenwoningen

bron: Sacon B.V.

Voor- en zijgevel eengezinswoningen Rozenstraat

bron: Sacon B.V.

1.3 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

1.3.1 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europees Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de al bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

1.3.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te veront-

rusten (artikel 10) en hun nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1. beschermingscategorie 1:
een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;
2. beschermingscategorie 2:
voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
In een dergelijke gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
3. beschermingscategorie 3:
voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen een in de wet genoemd belang dienen en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen van) leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

1.3.3 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop- grond- of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2 Quick scan flora en fauna

2.1 Onderzoeksmethode

De quick scan flora en fauna is gebaseerd op een biotoopinschatting door een ecooloog van SAB B.V. Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.*, 1997), De Zoogdieren van Overijssel (Bode *et al.*, 1999) en diverse websites die de meest recente informatie verschaffen omtrent de verspreiding van soorten. Deze bronnen vermelden soortgegevens op uurhokniveau (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 10 maart 2011 heeft een ecooloog van SAB het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van veel planten en buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter is hiervoor niet toereikend.

2.2 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden.

2.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Natura 2000-gebied "Boetelerveld". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 3,6 kilometer ten zuidoosten van het plangebied. Gezien de grote afstand, tussenliggende elementen (bebouwing, bedrijventerrein en landbouwgrond) en de relatief kleinschalige ingreep binnen de bebouwde kom zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten.

2.2.2 *Ecologische Hoofdstructuur*

Ook ligt het plangebied niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde element dat is aangewezen in het kader van de EHS is natuurgebied het Knapenveld, gelegen op ongeveer 1,5 kilometer ten noorden van het plangebied. Vanwege de grote afstand tussen het plangebied en de EHS, de relatief kleinschalige ontwikkelingen en aanwezige tussenliggende elementen (wegen, bebouwing, spoor-

lijn), zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten op de EHS niet te verwachten als gevolg van de beoogde ontwikkelingen.

2.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

2.3.1 Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen potentiële natuurlijke groeiplaatsen voor beschermde plantensoorten aanwezig. Het plangebied is grotendeels verhard en het onverharde gedeelte bestaat uit tuinen die intensief worden onderhouden. Van een stabiel ecosysteem is geen sprake en bijzondere groeiplaatsen zijn afwezig. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft. Tijdens het verkennende veldbezoek zijn alleen algemeen voorkomende soorten aangetroffen zoals: Klimop (*Hedera helix*), Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*), Paardenbloem (*Taraxacum officinale*) en Gele dovenetel (*Lamium galeobdolon*). Strikt beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. Met de beoogde plannen worden geen negatieve effecten verwacht op strikt beschermde vaatplanten.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992) en het boek Zoogdieren van Overijssel (Bode *et al.*, 1999) komen in de omgeving van het plangebied soorten voor als Egel (*Erinaceus europaeus*), Mol (*Talpa europaea*), Vos (*Vulpes vulpes*), Bunzing (*Mustela putorius*), Wezel (*Mustela nivalis*), Ree (*Capreolus capreolus*), Veldmuis (*Microtus arvalis*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Haas (*Lepus europaeus*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), Steenmarter (*Martes foina*) en Das (*Meles meles*).

Algemeen voorkomende soorten

Binnen het plangebied zijn relatief weinig ruige delen aanwezig. Toch zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van algemeen voorkomende soorten als Egel (*E. europaeus*), Huisspitsmuis (*C. russula*), Mol (*T. europaea*) en kleine marterachtigen niet uit te sluiten. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

In de Rozenstraat staan enkele grote eikenbomen die in het kader van de beoogde ontwikkelingen worden gekapt. Deze bomen kunnen dienen als voedselbron voor eekhoorns. Nesten of individuen van eekhoorns zijn echter niet waargenomen tijdens het veldbezoek. Bovendien is het aantal voedselbomen vrij beperkt. Negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen van eekhoorns worden niet verwacht met de beoogde ontwikkelingen.

Steenmarter

De strikt beschermde Steenmarter komt volgens verspreidingsgegevens ook voor in en/of in de omgeving van het plangebied. De Steenmarter is een soort die voorkomt in of nabij grote steden, dorpen en boerenerven, en lijkt zich aan de menselijke bebouwing te hebben aangepast. Steenmarters maken hun rustplaatsen onder andere in takkenhopen, boomholtes, verlaten zolders en schuurtjes. Enkele van de woningen in het plangebied zijn niet meer bewoond en kunnen daardoor dienen als vaste rust- en verblijfplaats van steenmarters. Tijdens het verkennende veldbezoek zijn een aantal woningen en schuurtjes van binnen geïnspecteerd en hierbij zijn geen sporen van steenmarters waargenomen, zoals latrines, prooiresten, of haren. Met de beoogde plannen worden ook geen grote bomen aangetast die eventueel als vaste rust- en verblijfplaats kunnen dienen. Negatieve effecten van de beoogde plannen op vaste rust- of verblijfplaatsen van steenmarters zijn niet te verwachten.

Das

De Das heeft een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Het leefgebied moet voldoen aan voldoende dekking, weinig verstoring en een groot voedselaanbod. Het plangebied is grotendeels verhard en bovendien intensief in gebruik, waardoor het ongeschikt is als leefgebied voor de Das. Voldoende voedsel, dekking en een onverstoorde omgeving zijn niet aanwezig. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van dassen zijn uit te sluiten met de beoogde plannen.

2.3.3 Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Broekhuizen *et al.*, 1992; Limpens, *et al.*, 1997; Bode *et al.*, 1999) komen in de omgeving van het plangebied Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Franjestaart (*Myotis nattereri*), Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) voor. Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbezonende soorten zoals Gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en Laatvlieger (*E. serotinus*) en boombewonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de Gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in ge-

bouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz). Andere soorten als de Rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, spleten en achter loshangende schors). De Watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot en in schoorstenen. Binnen het plangebied wordt een groot aantal woningen gesloopt. Al deze woningen beschikken over spouwmuren, waarvan er een aantal toegankelijk zijn voor vleermuizen via open stootvoegen. Deze open stootvoegen bevinden zich in de voorgevel van een aantal woningen boven de voordeur en boven het woonkamerraam. Vleermuizen kunnen zichzelf via open stootvoegen toegang verschaffen tot de spouwmuur. Tevens is er bij veel woningen een houten strip tegen de gevel getimmerd, vlak onder de dakgoot. Tussen deze strip en de gevel is op veel plaatsen ruimte aanwezig, waar vleermuizen eventueel achter kunnen kruipen. Negatieve effecten op gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn met de beoogde ontwikkelingen niet bij voorbaat uit te sluiten.

Afbeelding 3: mogelijke toegangen tot verblijfplaatsen van vleermuizen.

Boombewonende soorten vleermuizen

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. Binnen het plangebied zijn een aantal bomen aanwezig in de vorm van openbaar groen in de Rozenstraat en bomen in tuinen van de te slopen woningen. Een groot deel van deze bomen wordt gekapt in het kader van de ontwikkelingen. Desbetreffende bomen zijn grondig geïnspecteerd en hierbij zijn geen geschikte holtes of loshangende schors waargenomen. Vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen worden niet verwacht in de te kappen bomen. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van boombewonende soorten vleermuizen zijn niet te verwachten.

Vliegroutes

Vleermuizen maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. Binnen het plangebied zijn geen duidelijke lijnvormige groene elementen, zoals bomenrijen aanwezig. Negatieve effecten op vaste vliegroutes van vleermuizen zijn daarom bij voorbaat uit te sluiten.

2.3.4 Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan vooral de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten aangetroffen in het plangebied: Koolmees (*Parus major*), Merel (*Turdus merula*), Vink (*Fringilla coelebs*), Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), Kauw (*Corvus monedula*) en Huismus (*Passer domesticus*). Vaste rust- en verblijfplaatsen van jaarrond beschermde roofvogels en uilen worden niet verwacht, vanwege de ligging binnen de bebouwde kom en het ontbreken van nesten en sporen zoals braakballen of uitwerpselen. Nestlocaties van de jaarrond beschermde Huismus zijn niet bij voorbaat uit te sluiten binnen het plangebied. Er zijn enkele huismussen waargenomen tijdens het veldbezoek en holtes en ruimtes onder dakpannen of achter dakgoten zijn aanwezig. Gezien het gebruik van goed op elkaar aansluitende dakpannen en de relatief geringe hellingshoek van het dak, worden gierzwaluwen niet verwacht. Negatieve effecten op de jaarrond beschermde Huismus zijn niet bij voorbaat uit te sluiten met de beoogde ontwikkelingen.

2.3.5 Amfibieën

Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen en publiceert deze jaarlijks op het internet (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied amfibieën voor zoals Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Bruine kikker (*Rana temporaria*) en de meer strikt beschermde Kamsalamander (*Triturus cristatus*).

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen habitats niet uit te sluiten. Deze soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Binnen het plangebied zijn geen permanent watervoerende elementen aanwezig. Om die reden is er geen geschikt voortplantingshabitat voor amfibieën aanwezig. Als landhabitat geeft de Kamsalamander voorkeur aan kleinschalige landschappen als hagen, houtwallen, rijen knotbomen, rietkragen en vochtige bosjes (Spitzen – van der Sluijs *et al.*, 2007). Dergelijke habitats zijn afwezig in het plangebied. In de afgelopen jaren zijn er bovendien geen waarnemingen gedaan in de omgeving van Kamsalamander, waardoor het voorkomen van deze soort in het plangebied niet wordt verwacht. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van strikt beschermde amfibieën worden niet verwacht met de beoogde ontwikkelingen.

2.3.6 Reptielen

Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorde biotopen. Soorten als Ringslang (*Natrix natrix*) en Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. Volgens verspreidingsgegevens van RAVON kunnen de volgende soorten beschermde reptielen voorkomen in de omgeving van het plangebied: Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*), Hazelworm (*Anguis fragilis*) en Ringslang (*Natrix natrix*). Vanwege de hoge verstoringsgraad en het ontbreken van voldoende structuurrijke elementen in het plangebied, worden strikt beschermde reptielen niet verwacht binnen het plangebied. Ook zijn er geen waarnemingen bekend van bovenstaande reptielsoorten in de afgelopen jaren in de omgeving. Negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen van reptielen zijn niet te verwachten.

2.3.7 Vissen

Met de beoogde plannen worden geen permanent watervoerende elementen aangetaast. Negatieve effecten op strikt beschermde vissoorten zijn daarom op voorhand uit te sluiten.

2.3.8 Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortgroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere habitats. Binnen het plangebied zijn dergelijke habitats niet aanwezig. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de aanwezige habitats.

2.4 Conclusie

In het plangebied aan de Rozenstraat te Raalte (gemeente Raalte, provincie Overijssel) zal een aantal nieuwe woningen en appartementen worden gerealiseerd. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, moet een gedeelte van de bestaande woningen gesloopt worden. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuurwet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

2.4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden. Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Natura 2000-gebied "Boetelerveld". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 3,6 kilometer ten zuidoosten van het plangebied. Gezien de grote afstand, tussenliggende elementen (bebouwing, bedrijventerrein en landbouwgrond) en de relatief kleinschalige ingreep binnen de bebouwde kom zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten. Ook ligt het plangebied niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde element dat is aangewezen in het kader van de EHS is natuurgebied het Knapenveld gelegen op ongeveer 1,5 kilometer ten noorden van het plangebied. Vanwege de grote afstand tussen het plangebied en de EHS, de relatief kleinschalige ontwikkelingen en aanwezige tussenliggende elementen (wegen, bebouwing, spoorlijn), zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten op de EHS niet te verwachten als gevolg van de beoogde ontwikkelingen.

Een vergunningaanvraag in het kader van de NB-wet wordt niet noodzakelijk geacht.

2.4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt). De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een algehele vrijstelling mogelijk is, zonder

dat er sprake is van procedurele consequenties. Dit betekent dat voor deze soorten de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder ontheffing.

Strikt beschermde soorten

Voor soorten die vermeld staan op tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, geldt dat bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. Strikt beschermde soorten gebouw-bewonende vleermuizen en de Huismus zijn, gezien de verspreidingsgegevens, aanwezige habitats en soortspecifieke eisen niet op voorhand uit te sluiten binnen het plangebied.

Verder kunnen bij de start van werkzaamheden in het broedseizoen broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels tijdens hun broedseizoen zouden kunnen verstoren. Werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen of tijdens het broedseizoen, als broedende vogels binnen en in de directe omgeving van het plangebied uitgesloten kunnen worden.

	Jan.	Feb.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.
Broedvogels												

Tabel 1: Indicatieve periode uit te voeren werkzaamheden. Groen: werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden. Oranje: werkzaamheden mogen uitgevoerd worden mits geen broedgeval- len aanwezig zijn.

2.4.3 Nader onderzoek

Uit de quick scan is naar voren gekomen dat vaste rust- en verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten gebouw-bewonende vleermuizen en de Huismus niet bij voorbaat zijn uit te sluiten in het plangebied. Voorafgaand aan de ingrepen dient een nader onderzoek te worden opgestart naar:

- Gebouwbewonende vleermuizen. Onderzoekperiode: globaal 15 mei – 31 juli (kraamkolonies) en 15 augustus – 30 september (paarverblijven). Deze onderzoekperiode is gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2010), dat tevens als leidraad gehanteerd wordt door het Ministerie van EL&I voor een ontheffingsaanvraag;
- Huismus, onderzoekperiode: half maart tot half juni.

Het gebruik van het plangebied door deze soorten kan door middel van nader onderzoek in beeld worden gebracht zodat het werkelijke effect van de ingreep op (het leefgebied van) daadwerkelijk aanwezige soorten kan worden bepaald. Pas dan kan worden bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de Flora- en faunawet wordt overtreden. Mocht het niet mogelijk zijn om dit te voorkomen, dan is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Een dergelijke ontheffing is alleen onder beperkte omstandigheden verkrijgbaar.

Compenserende en mitigerende maatregelen moeten altijd voorafgaand aan de uitvoering van de beoogde plannen worden gerealiseerd.

2.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te realiseren woningen;
- als er zolders of vlieringen worden aangelegd, zouden deze niet helemaal geïsoleerd kunnen worden. Hierdoor worden de zolders mogelijk een geschikt verblijf voor vleermuizen;
- het planten van bomen en struwelen voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten;
- er kunnen nestpannen of neststenen worden aangebracht ten behoeve van huis-
mussen en gierzwaluwen. Deze beschermde soorten verliezen steeds meer nest-
mogelijkheden.

3 Nader veldonderzoek flora en fauna

Uit de quick scan flora en fauna blijkt dat strikt beschermde soorten gebouwbewonende vleermuizen en de Huismus niet zijn uit te sluiten binnen het plangebied. Een nader veldonderzoek is noodzakelijk om te specificeren of strikt beschermde soorten een vaste rust- en verblijfplaats in het plangebied hebben. Om die reden is door ECO-quickscan in de voorzomer van 2011 gericht onderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek en de conclusies die hieruit getrokken kunnen worden zijn in dit hoofdstuk weergegeven.

3.1 Methode

Het gerichte onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd door ECOquickscan en heeft plaatsgevonden in de voorzomer van 2011, om kraam- en zomerverblijven van vleermuizen onderzoeken (bijlage 3). In de herfst van 2011 wordt nog gericht onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van paarverblijven van vleermuizen. Dit onderzoek vond zowel in avond- als ochtenduren plaats. In onderstaand tabel zijn de veldbezoeken weergegeven. Voor de inventarisaties is gebruik gemaakt van een batdetector met time-expansion (Petterson D240x).

Datum veldbezoek	Ochtend / Avond	Soort verblijfplaats
10 juni 2011	Ochtend	Zomer- en kraamverblijf / vogels
7 juli 2011	Avond	Zomer- en kraamverblijf / vogels
PM 2011	Avond	Paarverblijf
PM 2011	Avond	Paarverblijf

Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisonderzoeksprotocol 2010 dat opgesteld is door het Netwerk Groene Bureaus in samenwerking met de Zoogdierverseniging en Dienst Landelijk Gebied (DLG). Dit protocol wordt door het ministerie van EL&I gehanteerd bij een eventuele ontheffingsaanvraag.

3.2 Resultaat

3.2.1 Vleermuizen

In het plangebied is een kraamverblijf van een Laatvlieger en een zomerverblijf van een Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Deze verblijfplaatsen bevinden zich in het noordoosten van het plangebied. Verder is net buiten het plangebied een kraamverblijf van een Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het kraamverblijf van de Laatvlieger bestond uit 15-20 vleermuizen, de zomerverblijf van de Gewone dwergvleermuis bestond uit één vleermuis. Het kraamverblijf van de Gewone dwergvleermuis net buiten het plangebied bestond uit 10 - 20 stuks. In onderstaande afbeelding is de locatie van de verblijfplaatsen weergegeven.

Afbeelding 4: Aangetroffen vleermuizen tijdens het voorjaarsonderzoek in 2011

3.2.2 Vogels

Tijdens het nader onderzoek zijn tientallen individuen en sporen van nestlocaties van de Huismus aangetroffen. Gezien de geschiktheid van de gebouwen en deze waarnemingen kan met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gesteld worden dat de Huismus met ongeveer 20 broedparen in het plangebied broedt.

Alhoewel het onderzoek niet specifiek gericht was op de Gierzwaluw is deze soort tweemaal invliegend waargenomen; eenmaal binnen en eenmaal net buiten het plangebied. Verder zijn 15 – 20 zwermende exemplaren waargenomen boven het plangebied. Deze waarnemingen betekenen dat de soort in het plangebied broedt.

In afbeelding 5 zijn de nestlocaties van de Huismus en Gierzwaluw weergegeven.

Afbeelding 5: Aangetroffen nestlocaties Huismus en Gierzwaluw en waarneming van de Steenmarter in het plangebied in 2011

3.2.3 Steenmarter

De Steenmarter is tijdens het veldbezoek waargenomen in het plangebied. Bij navraag aan buurtbewoners bleek dat ze vaak te maken hadden met doorgeknaagde kabels. Met een zekere waarschijnlijkheid kan gesteld worden dat de Steenmarter een verblijfplaats in het plangebied heeft. Zie bovenstaande afbeelding voor de locatie van de waarneming van de Steenmarter.

3.3 Conclusie

Met de toekomstige plannen worden bij de sloop van de gebouwen een kraamverblijf van de Laatvlieger en een zomerverblijf van de Gewone dwergvleermuis aangetast. Ook verdwijnen nestlocaties van de Huismus en Gierzwaluw. Deze nestlocaties zijn, net zoals verblijfplaatsen van vleermuizen, jaarrond beschermd en mogen ook buiten het broedseizoen niet verwijderd worden. Verder verdwijnt er met de herinrichting van het plangebied een verblijfplaats van de Steenmarter. Al deze ingrepen betreffen een overtreding van de Flora- en faunawet. Voor de Steenmarter kan een ontheffing aangevraagd worden. Voor alle andere soorten is het verkrijgen van een ontheffing niet mogelijk. Om overtredingen te voorkomen moeten mitigerende maatregelen getroffen worden voor de Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Huismus en Gierzwaluw.

4 Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag

4.1 Inleiding

Op basis van het uitgevoerde nader onderzoek door ECOquickscan in 2011 naar vleermuizen en vogels is gebleken dat met de plannen sprake is van aantasting van:

- één kraamverblijf van de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- één zomerverblijf van de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- 20 nestlocaties van de Huismus (*Passer domesticus*);
- minimaal één nestlocaties Gierzwaluw (*Apus apus*);
- één verblijfplaats van de Steenmarter (*Martes foina*).

Het onderzoek naar paarverblijven is nog niet afgerond en wordt nog uitgevoerd. Voor de Steenmarter wordt een ontheffing aangevraagd. Voor de overige soorten worden maatregelen opgesteld om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Als eerste wordt ingegaan op de algemene voorwaarden die noodzakelijk zijn voor een ontheffingsaanvraag. Vervolgens worden de te treffen mitigerende maatregelen voor de Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Huismus en Gierzwaluw besproken. Deze maatregelen zijn ook afdoende als uit het paarverblijvenonderzoek naar vleermuizen blijkt dat paarverblijven van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn. Als laatste wordt de ontheffingsaanvraag voor de Steenmarter uitgewerkt. Al deze maatregelen zijn schematisch weergegeven op een tijdsschaal, zie bijlage 2.

4.2 Algemene voorwaarden

4.2.1 Initiatiefnemer

De initiatiefnemer van het plan Rozenstraat in Raalte is SallandWonen.

4.2.2 Ter zake kundige

Het onderzoek is uitgevoerd door de heer H. Van der Burgt van ECOquickscan. Dit onderzoeksbureau is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en daarmee een ter zake kundige.

4.2.3 Doel en Belang van ontwikkeling

In 2006 is in het wijkontwikkelingsplan Blekkerhoek de volgende ambitie vastgelegd voor de Blekkerhoek in 2015: *“Een rustige, groene en ruim opgezette wijk waar het goed wonen is voor zowel jong als oud, alleenstaanden en gezinnen. Er zijn woningen voor starters en kleine huishoudens, ruime woningen voor gezinnen, maar ook bijvoorbeeld (zorg)woningen voor de groep senioren. Veranderingen in woonwensen door wijzigingen in huishouden, inkomen of gezondheid vormen niet langer aanleiding de wijk te verlaten, waardoor de binding met de wijk groot blijft. De openbare ruimtes in de wijk zijn aantrekkelijk en veilig ingericht en vormen tevens een plek voor ontmoeting. Tot slot is er een goed voorzieningenaanbod voor jong en oud.”*

Om invulling te geven aan bovenstaande ambitie is bij de programmering van voorliggend plan gekeken naar woningtypes die nu niet of onvoldoende in de wijk/gemeente

aanwezig zijn. Hierbij is rekening gehouden met de ambities uit de woonvisie en de huidige marktsituatie. Hieruit blijkt dat met name de starters, senioren en zorgvragers aandacht behoeven en dat er aandacht moet zijn voor doorstroming.

- **Starters** komen moeilijk aan bod door een beperkte doorstroming en de druk op de betaalbare segmenten. In het plan zijn daarom 16 appartementen opgenomen met een specifiek starterslabel.
- Demografische ontwikkelingen en extramuralisering vragen om een toename van het aantal **nultredenwoningen** (dichtbij zorgvoorzieningen). Deze wijk leent zich hiervoor bij uitstek door de ligging. Het nieuwbouwprogramma voorziet in 20 seniorenwoningen, 9 zorgappartementen en 6 zorgduplexwoningen.
- Tot slot worden ook eengezinswoningen toegevoegd voor gezinnen die in de wijk **door willen stromen** naar een ruimere huurwoning of de stap naar koop willen maken (koopstarters). In de vernieuwde Rozenstraat komen 20 ruime eengezinswoningen, die voor een deel ook in de koop weggezet gaan worden.

Verder is in juli 2006 de Woonvisie Raalte door de gemeenteraad vastgesteld. Deze Woonvisie is in nauwe samenwerking met de gemeente Olst-Wijhe en de corporaties BWS Raalte en Het Saalien (die inmiddels zijn gefuseerd tot één corporatie Salland-Wonen) tot stand gekomen. Het document omvat een visie over het wonen in Raalte in pakweg 2015, als basis voor keuzen die rond het wonen gemaakt moeten worden. De kwantitatieve woningbouwopgave is afgestemd met het woonbeleid van de regio Zwolle en de omliggende plattelandsgemeenten.

Geconstateerd is dat de spanning op de woningmarkt in Raalte de afgelopen jaren is opgelopen, waarmee de dynamiek is afgenomen. De positie van met name starters staat door deze spanning onder druk. Daarnaast vormt het behouden van voldoende huisvestingsmogelijkheden voor mensen met een bescheiden inkomen een relevant uitgangspunt van de woonvisie. In dit kader wordt het dan ook van belang geacht de beschikbaarheid van betaalbare huur- en koopwoningen te vergroten. Hiertoe zal onder andere doorstroming moeten worden bevorderd. Tot slot blijkt de woningvoorraad in Raalte onvoldoende geschikt voor senioren en mensen met een zorgvraag. Dit vraagt om een uitbreiding van het aanbod geschikte woningen en het afstemmen met welzijn en zorg.

In het kader van bovenstaande ontwikkelingen in de woningvraag is vernieuwing van delen van de woningvoorraad noodzakelijk. Daarnaast is uitbreiding van de woningvoorraad noodzakelijk. De gemeente Raalte wil ten minste het aantal woningen realiseren, dat nodig is om de eigen behoefte op te kunnen vangen. Het plan omgeving Rozenstraat draagt bij aan deze ambitie.

4.2.4 Wijze van uitvoeren

De werkzaamheden bestaan uit het bouwrijp en woonrijp maken van de percelen.

Bouwrijp maken: het amoveren van opstallen met inbegrip van funderingen, het verwijderen van kabels en leidingen uit bouwkavels, het egaliseren van bouwkavels, de aanleg van riolering en het realiseren van de ontsluiting van het bouwterrein door middel van bouwstraten.

Woonrijp maken: de eventueel gefaseerd aan te leggen of te verleggen wegen, pleinen, waterwegen, verkeersvoorzieningen, groenvoorzieningen en nutsvoorzieningen, zoals leidingen voor cai, gas, water, elektra, telefoon en riolering, straatkolken, openbare verlichting, brandkranen, bestrating en straatmeubilair en de civieltechnische en cultuurtechnische werkzaamheden en afwerking van de openbare ruimte, voor zover nodig ook nadat de bebouwing is voltooid om het gebied woonrijp op te leveren.

4.2.5 Planning

De aanvraag voor de omgevingsvergunning voor de sloop hoopt men begin 2012 rond te hebben. Van begin januari tot en met eind februari 2012 wil men slopen. Nieuwbouw zal plaatsvinden van begin mei 2012 tot en met april 2013.

4.2.6 Korte termijn effecten op beschermde soorten

Door het tijdig nemen van mitigerende maatregelen in het juiste seizoen, zijn er verwaarloosbare effecten op de korte termijn. De aanwezige soorten kunnen gedurende de bouwperiode gebruik maken van vervangende verblijfplaatsen.

4.2.7 Lange termijn effecten op beschermde soorten

Op de lange termijn kan het plangebied beter functioneren als leefgebied dan nu het geval is. Door voorzieningen te treffen in de nieuwbouw kunnen meer verblijfplaatsen worden gecreëerd dan nu in het plangebied aanwezig zijn. Door de plaatsing van bomen en struiken, kan ook worden voorzien in foerageergebied. Dit is nu afwezig.

4.3 Mitigerende maatregelen Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Huismus en Gierzwaluw

4.3.1 *Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis*

- **Voorafgaand** aan de eerste werkzaamheden worden in de directe omgeving van het plangebied minimaal acht vleermuiskasten opgehangen. Deze kasten dienen minimaal twee maanden voorafgaand aan de sloop- en bouwwerkzaamheden te worden opgehangen. Indien blijkt dat paarverblijven in het plangebied aanwezig zijn dan wordt per paarverblijf twee extra vleermuiskasten opgehangen, ongeacht de soort.
- **Minimaal twee weken voordat de sloop** wordt gestart, dient alle te slopen bebouwing ongeschikt gemaakt te worden voor vleermuizen. Dit houdt in dat losse delen worden verwijderd evenals dakgoten, regenpijpen, rolluiken en andere objecten die mogelijke schuilplaatsen kunnen vormen.
- **Ongeschikt maken** vindt plaats voor het winterslaapseizoen, maar na de paarperiode. De paarperiode eindigt ongeveer begin oktober, het winterslaapseizoen begint ongeveer medio/eind november. Indien vertraging van de planning oploopt is het van belang dat het ongeschikt maken niet plaatsvindt in het kraamseizoen, dat loopt van medio mei tot medio juli. Eventueel aanwezige spouwmuren moeten worden opengemaakt door gaten van minimaal 1 vierkante meter aan te brengen in de buitenmuur. Dit dient te gebeuren zowel aan de bovenzijde als aan de onderzijde met als doel dat er tocht ontstaat in de muur. Een verdere maatregel is het gebruik van sterke gevelverlichting. Door in de periode voorafgaand aan de sloop, sterke bouwlampen op de gevel te richten, is het voor vleermuizen onaantrekkelijk om gebruik te maken van de bebouwing.
- Na het ongeschikt maken en voorafgaand aan het slopen dient een nacontrole door een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen te worden uitgevoerd. Als uit de controle blijkt dat vleermuizen geen gebruik meer maken van de panden, kan worden gestart met de reguliere sloop werkzaamheden met in achtname van het onderstaande.
- Het uiteindelijke slopen dient zoveel mogelijk te gebeuren door de bebouwing te strippen. Wanneer alsnog vleermuizen worden aangetroffen, dan dient de sloop ter plaatse onmiddellijk te worden stilgelegd. De werkzaamheden kunnen elders wel doorgaan. Als de gevonden vleermuis uit eigen beweging is weggevloden, kunnen de sloopwerkzaamheden weer worden hervat.
- **De nieuwbouw** dient geschikt gemaakt te worden voor vleermuizen. Dit houdt in dat er een spouwmuur aanwezig moet zijn (breedte ongeveer 4 cm), die toegankelijk is via open stootvoegen (minimaal 15 mm) en dat er geen irriterend isolatiemateriaal mag worden aangebracht. Als dit wel noodzakelijk is, dan dient een deel te worden voorzien van ruw plaatmateriaal. Het gebruik van wespen-roosters of andere afsluitende roosters in de stootvoegen is niet toegestaan. Na-isolatie van de luchtspouw is niet toegestaan.

De bovenstaande maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige, welke ook oproepbaar is in het geval vleermuizen worden aangetroffen.

4.3.2 *Huismus en Gierzwaluw*

- Ten tijde van de werkzaamheden moet voor huismussen en gierzwaluwen een alternatieve broedgelegenheid worden geboden. Dit is mogelijk door aan bebouwing die behouden blijft, tijdelijke nestkasten aan te brengen. Dit mag ook bebouwing zijn die grenst aan het plangebied maar er geen onderdeel van uitmaakt. Nestkasten voor mussen bieden plaats aan meerdere broedpaartjes omdat mussen in kolonies broeden. In totaal worden er **voorafgaand** aan de eerste werkzaamheden 10 nestkasten van Huismussen en Gierzwaluw geplaatst. De directe omgeving blijft tevens geschikt als nestlocatie voor deze soorten;
- **Sloop** van de gebouwen vindt plaats buiten het broedseizoen van de Huismus en Gierzwaluw. Het broedseizoen loopt voor de Huismus van maart tot augustus en voor de Gierzwaluw van begin mei tot augustus;
- Alle **nieuwbouw** moet worden voorzien van broedgelegenheden voor huismussen en Gierzwaluw. Deze locaties komen overeen met de locaties van de aangetroffen nestlocaties. Pannendaken worden over de gehele breedte voorzien van vogelvrijdes. Deze voorziening biedt broedgelegenheid voor de Huismus zonder dat schade aan het dak kan ontstaan. Als pannendaken niet worden gebruikt dan moeten nestkasten voor huismussen worden opgehangen aan de nieuwbouw. Voor de Gierzwaluw worden neststenen of nestkasten geplaatst. Deze kasten of stenen worden op geplaatst op de noord- en oostelijke gerichte gevels, op een hoogte van ruim drie meter boven de grond. Er mogen voor de nestkasten geen obstakels staan die het in- en uitvliegen belemmeren (een vlaggenmast of hoge bomen);
- Daar waar **groene elementen** in het plangebied worden aangebracht moeten planten worden gebruikt die beschutting geven voor huismussen. Dit betekent dat dichte struiken (eventueel met doornen) moeten worden gebruikt. Het inplanten van de veelgebruikte Kornoelje-soorten is niet gewenst. Door de structuur van deze struiken is de geboden bescherming te beperkt. Het is beter om meidoorn, liguster of taxus te planten. Ook het gebruik van planten die tegen gevels opklimmen is aan te raden. Hierbij kan worden gedacht aan klimop of bruidssluier. Deze laatste soort kan erg gaan woekeren en dient dus met beleid te worden toegepast.

Bovengenoemde maatregelen zijn in navolgende afbeelding voor de toekomstige (bebouwde) situatie weergegeven.

4.3.3 *Gunstige staat van instandhouding*

Met het nemen van mitigerende maatregelen voorafgaand en tijdens de bouwwerkzaamheden wordt de gunstige staat van instandhouding voor de Laativlieger, Gewone dwergvleermuis, Huismus en Gierzwaluw gegarandeerd. In de toekomstige situatie wordt de nieuwbouw geschikt gemaakt voor al deze soorten, waardoor deze soorten ook weer gebruik maken van het plangebied nadat het plangebied heringericht is. Deze maatregelen zijn tevens afdoende als paarverblijven van vleermuissoorten aangetroffen worden.

Afbeelding 6: Locaties te plaatsen vogelvides (oranje stippellijn), nestkasten/stenen Gierzwaluw (groene ster)

Afbeelding 7: Voorbeeld neststenen (boven), vogelvide (onder) (bron:www.gierzwaluw.com; Vogelbescherming 2009)

4.4 Ontheffingsaanvraag Steenmarter

4.4.1 *Mitigerende maatregelen*

Om negatieve effecten op de Steenmarter zo klein mogelijk te houden worden de volgende mitigerende maatregelen getroffen, deze komen overeen met de werkzaamheden voor de Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis en vogels:

- De versturende werkzaamheden vinden plaats buiten het voortplantingsseizoen van de Steenmarter. De voortplantingsperiode loopt globaal van maart tot en met augustus.
- De aanwezige begroeiing wordt minimaal één week voor de aanvang van de sloopwerkzaamheden kort afgemaaid en gesnoeid.
- De sloop vindt plaats door middel van strippen, zodat eventueel aanwezige steenmarters de gelegenheid krijgen om te vluchten.
- Tijdens de werkzaamheden wordt rekening gehouden met het feit dat mogelijke vluchtroutes voor de Steenmarter aanwezig zijn, zodat de kans dat ze opgesloten worden in het gebouw nihil is en dood door sloop wordt voorkomen.

Alle mitigerende maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van steenmarters.

4.4.2 *Gunstige staat van instandhouding Steenmarter*

In het begin van de tweede helft van de vorige eeuw was het areaal van de steenmarter teruggedrongen tot oostelijk Nederland en Zuid-Limburg, maar de laatste decennia is zijn areaal weer sterk uitgebreid. Anno 2007 ontbreekt de soort alleen nog in het gebied van de Grote Rivieren, het westen van Gelderland, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland en de Zeeuwse Eilanden. Vooral in het oosten van het land komt de soort regelmatig voor. Door het verlies van één verblijfplaats komt de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar.

5 Voortoets/ Oriënterende habitattoets

Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Natura 2000-gebied "Boetelerveld". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 3,6 kilometer ten zuidoosten van het plangebied. Gezien de grote afstand, tussenliggende elementen (bebouwing, bedrijventerrein en landbouwgrond) en de relatief kleinschalige ingreep binnen de bebouwde kom zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten.

Een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet noodzakelijk.

Bijlage 1: Literatuurlijst

Bode, A.D., Douma, M., Driesen, N.J., Dijkstra, A.J., Gritter, A.G.R., Hegeman, A., Heinen, M.A., Hoekstra, B., Hoeve, R., Snaak, G., van Vliet, J.A., Zoon, C.P.M. 1999. De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C., Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Meijden, R. van der, 2005, Heukels flora van Nederland, 23^e druk, uitgeverij Wolters Noordhof, Groningen.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Spitzen – van der Sluijs, A.M., Willink, G.W., Creemers, R., Ottburg, F.G.W.A., de Boer, R.J., Pfaff, P.M.L., de Wild, W.W., Stronks, D.J., Schröder, R.J.H., de Vos, M.T., Soes, D.M., Frigge, P. & Struijk, R.P.J.H. 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985-2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

Vogelbescherming. 2009. Vogelvide. de nestgelegenheid voor mussen onder dakpannen Uitvoering: voor montage op dakconstructies zonder gootplank.

Websites:

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.overijssel.nl

www.vleermuis.net

Bijlage 2: Schematisch overzicht maatregelen

Mitigerende maatregelen Rozenstraat.		2011					2012					
werkzaamheden		aug	sept	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	
Woningen leeg												
Start sloop												
start bouwrijpmaken												slopen d.m.v. strippen van de gebouwen controle op aanwezigheid vliegmuizen
Vliegmuizen												
Ophangen 8 vliegmuiskasten												aan achter- en zijgevels Monumentstraat, Tulpenstraat en Ceintuurbaan
Onderzoek paarverhijven vliegmuizen												
Ophangen X vliegmuiskasten n.a.v. onderzoek paarverhijven												
Ongeschikt maken bebouwing					*				*			gaten maken in gevels, losse delen verwijderen (dakgoten regenpijpen enz.) sterke verlichting
Controle gebouwen										>>>		
Bij nieuwe bebouwing vliegmuiskasten aanbrengen en open stootvoegen												
Huismussen												
Ophangen 10 huismusflats												
Bij nieuwbouw nestelvoorzieningen aanbrengen; vogelvlides en nestkasten											>>>	aan achter- en zijgevels Monumentstraat, Tulpenstraat en Ceintuurbaan
Bij woonrijp maken groene elementen (bomen en struiken) voor beschutting											>>>	
Gierzwaluwen												
Ophangen 3 gierzwaluwkasten neststenen												
Bij nieuwbouw nestelvoorzieningen aanbrengen												aan achter- en zijgevels Monumentstraat, Tulpenstraat en Ceintuurbaan noord en oostzijde op minimaal 3 meter hoogte

* lege huizenblokken worden in november ongeschikt gemaakt, rest van de blokken na verhuizing bewoners en na winterperiode vliegmuizen.
sloop van de laatste blokken woningen vindt plaats in april/mei